

Research Paper

Mountain Urban Ecotourism Management Presentation Pattern (Case Study: Marivan Urban area)

Alireza Mansour Khaki¹, Abdolreza Rokanuddin Eftekhari*², Seyed Saeed Hashemi³, Mehdi Portaheri⁴

¹ PhD: Iran, Tehran, Ashrafi Esfahani Blvd., not far from Hemmat Highway Bridge, Shahid Ghomushi St., Bahar St., University of Science and Culture, Faculty of Tourism

² Iran, Tehran, Jalal Al-Ahmad Blvd., Nasr Bridge, Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities

³ Iran, Tehran, Ashrafi Esfahani Blvd., not far from Hemmat Highway Bridge, Shahid Ghomushi St., Bahar St., University of Science and Culture, Faculty of Tourism

⁴ Iran, Tehran, Jalal Al-Ahmad Blvd., Nasr Bridge, Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities

10.22080/JTPD.2022.20733.3461

Received:

January 16, 2021

Accepted:

January 13, 2022

Available online:

February 17, 2022

Keywords:

Mountainous urban ecotourism, urban management, integrated governance

Abstract

Introduction: Given the current situation, the lack of an appropriate and homogeneous framework and model at the national, regional and local levels has led to scattered research work and confusion of planners regarding the opportunities arising from ecotourism, which is a kind of unorganized development of ecotourism and non-exploitation. Principles of opportunities arising from ecotourism potentials that in the long run lead to adverse effects from various aspects. Therefore, in this article, we tried to present a compatible model in the field of mountain urban ecotourism at the local level from the perspective of tourists. The research present the optimal model of urban ecotourism management in Marivan city .**Materials and Methods:** The research method is exploratory-applied and quantitative. The statistical population of the study is tourists who come to Marivan city, for which 130 people have been selected by sampling using the Cochran's formula in a simple random way. The research instrument included a researcher-made questionnaire. Data analysis was performed using SmartPLS structural equation software .**Discussion and results:** Examination of the results showed that the ecotourism management model in the mountainous urban area of Marivan is not in a good condition and doesn't follow the integrated statistical management .**Conclusion:** The optimal model of ecotourism management in the context of sustainable tourism development is the integrated governance model.

*Corresponding Author Abdolreza Rokanuddin Eftekhari

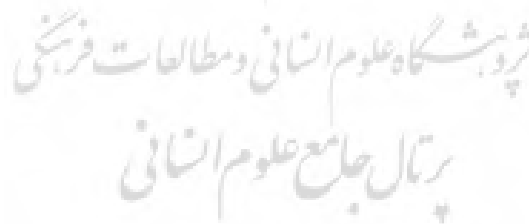
Address: Tehran, Jalal Al-Ahmad Blvd., Nasr Bridge, Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities

Email: reftekhari_reza@yahoo.com

Important Refrence

- Grah, B., Dimovski, V., Peterlin, J. (2020) Managing Sustainable Urban Tourism Development: The Case of Ljubljana, Sustainability, 12,792 ,1-17.
- Osmana,T., Shawb, D., Kenawya, E. (2018)Examining the extent to which stakeholder collaboration during ecotourism planning processes could be applied within an Egyptian context,Land Use Policy, 78, 126–137.
- Poponi,S.,Palli,J.,Ferrari,S.,Filibeck,G.,Forte,T.,Franceschini,C.,Ruggieri,A.,Piovesan,G. (2020)Toward the development of sustainable ecotourism in Italian national parks of the Apennines: insights from hiking guides. Ecology and Society 25 (4):46.
- Sagaris, L. (2018) Citizen participation for sustainable transport: Lessons for change from Santiago and Temuco, Chile, Journal of Research in Transportation,Vol.69,402-410.
- Saidmamatov, O., Matyakubov, U., Rudenko, Inna, F., Viachaslau, Day, J.,Luthe,T. (2020) Employing Ecotourism Opportunities for Sustainability in the Aral Sea Region: Prospects and Challenges, Sustainability, 12, 9249;1-19.
- Spaliviero, M., Boerboom, L.,Gibert, M., Spaliviero, G., Bajaj, M. (2019) The Spatial Development Framework to facilitate urban management in countries with weak planning systems. International Planning Studies, 24 (3-4), 235-254.

علمی پژوهشی

ارائه‌ی الگوی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی از دیدگاه گردشگران (مورد مطالعه: شهرستان مریوان)

علیرضا منصور خاکی^۱، عبدالرضا رکن الدین افتخاری^{۲*}، سید سعید هاشمی^۳، مهدی پورطاهری^۴

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت گردشگری، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران
^۲ استاد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
^۳ دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران
^۴ استاد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

10.22080/JTPD.2022.20733.3461

چکیده

نظر به اینکه در شرایط حاضر، نبود چارچوب و الگوی مناسب و همگن در سطح ملی و منطقه ای محلی به پراکنده کاری‌های تحقیقاتی و سردرگمی برنامه ریزان در رابطه با فرصت‌های شکل گرفته ناشی از اکوتوریسم منجر شده است که به نوعی توسعه‌ی نابه سامان اکوتوریسم و بهره‌گیری غیر اصولی از فرصت‌های ناشی از پتانسیل‌های اکوتوریستی در را به دنبال داشته که در بلند مدت به اثرات نامطلوب از جنبه‌های گوناگون منجر می‌گردد. ازاین رو، سعی در ارائه‌ی الگوی سازگار درعرصه‌ی اکوتوریسم شهری کوهستانی در سطح محلی از دیدگاه گردشگران شد. روش تحقیق روش کمی می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش، گردشگرانی هستند که به منطقه‌ی شهری مریوان به عنوان مقصد گردشگری مراجعه می‌کنند، که برای نمونه گیری، با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۳۰ نفر به روش تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه محقق ساخت بوده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آزمون مدل ساختاری با استفاده از نرم افزار معادلات ساختاری SmartPLS انجام شده است. نتایج نشان داد که الگوی مدیریت اکوتوریسم در منطقه‌ی شهری کوهستانی مریوان از دیدگاه گردشگران در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و از مدیریت یکپارچه آمایشی (حکمروایی) تبعیت نمی‌کند. الگوی سازگار مدیریت اکوتوریسم در چارچوب توسعه‌ی پایدار گردشگری الگوی حکمروایی یکپارچه می‌باشد.

تاریخ دریافت:

۲۷ دی ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش:

۲۳ دی ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:

۲۸ بهمن ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

اکوتوریسم شهری کوهستانی، مدیریت شهری، حکمروایی یکپارچه

* نویسنده مسئول: عبدالرضا رکن الدین افتخاری

ایمیل: reftekhari_reza@yahoo.com

آدرس: دکتری رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی مدیر گروه،
استاد و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انسانی گروه جغرافیا و
برنامه ریزی روستایی دانشگاه تربیت مدرس

۱ مقدمه

منابع طبیعی و فرهنگی محسوب می‌شود (اسدس و کبیری کوپایی، ۱۳۹۵: ۴). در برنامه ریزی و توسعه‌ی توریسم کوهستانی در هر منطقه ای آگاهی از شرایط آن به ویژه قابلیت‌ها و پتانسیل‌های آن از اهمیت زیادی برخوردار است، که این کار از طریق مدیریت و برنامه ریزی امکان پذیر است. توسعه گردشگری توأم با مدیریت و برنامه ریزی و ارائه‌ی راهکارها به عنوان یک راهبرد با در نظر گرفتن و رعایت توسعه نوع مطلوب گردشگری، مشارکت مردم محلی در توسعه، توسعه‌ی متناسب و گام به گام و حفظ درآمد ناشی از توسعه در منطقه تضمین کننده‌ی توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده و در عین حال از به هدر رفتن منابع طبیعی و وارد آوردن خسارات جبران ناپذیر بر محیط جلوگیری می‌کند (آمار و صفاری راد، ۱۳۹۲: ۷۸). در کشورهای توسعه یافته اکوتوریسم کوهستانی پدیده‌ای نسبتاً تازه در صنعت گردشگری است که تنها بخشی از کل این صنعت را تشکیل می‌دهد. این شکل از گردشگری فعالیت‌های فراغتی انسان را عمدتاً در ارتفاعات امکان‌پذیر می‌سازد و موجب افزایش و قدردانی عمیق‌تر آنان از طبیعت می‌شود. آنچه که در اکوتوریسم کوهستانی اهمیت فراوان دارد بحث پایداری است زیرا بدون مدیریت و برنامه‌ریزی دقیق و بی توجهی به توانایی‌های منطقه باعث آسیب رساندن به محیط و منطقه می‌شود. با توجه به اهمیت و نقش اکوتوریسم در گردشگری و بالتبع آن اقتصاد و پیشرفت کشور، هدف این مقاله ارائه‌ی یک الگوی مطلوب مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی در منطقه‌ی شهری مریوان می‌باشد. با توجه به اینکه بخشی از مساحت شهرستان مریوان را کوهستان تشکیل می‌دهد و این منطقه به دلیل وضعیت مناسب توپوگرافی، اقلیم مطبوع و جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی از نظر توریستی و گذاران اوقات فراغت دارای اهمیت بسزایی است و از این پتانسیل‌ها در جهت توسعه‌ی منطقه کوهستانی استفاده نشده است، امید است که با مدیریت و برنامه ریزی اصولی بتوان در آینده نزدیک به توسعه‌ی همه جانبه این منطقه کمک کرد. می

سرعت نوآوری‌های تکنولوژیکی سبب شکل‌گیری تحولات اجتماعی و پدیدار شدن اوقات فراغت به عنوان یکی از نیازمندی‌های اساسی شده است. این امر توسعه‌ی صنعت گردشگری و تفرجگاههای شهری را به عنوان مقصد گردشگری در پی داشته است (سرائی و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۱). گزارش‌های مختلف نشان می‌دهد که همزمان با فعالیت‌های انسانی اخیر، تغییرات زیست محیطی و کاهش تنوع قلمروهای زیستی و همچنین کاهش تنوع گونه‌ها، روبه افزایش بوده است (والدن شاینر، ۲۰۱۸: ۴۵). توسعه‌ی گردشگری طبیعت و سرمایه‌گذاری در این بخش می‌تواند گره‌گشایی بسیاری از مسائل موجود در این زمینه باشد (جیوجوویچ و همکاران، ۲۰۱۶: ۳۴۹). می‌توان گفت، گردشگری مبتنی بر طبیعت بویژه برای کشورهای در حال توسعه به عنوان پاسخ به تخریب محیط زیست و فرهنگ جوامع محلی است (اسمن و همکاران، ۲۰۱۸: ۱۲۶). به عبارت دیگر، اکوتوریسم، سفری به منابع طبیعی است که از محیط زیست حمایت و محافظت کرده و سبب بهبود سطح زندگی مردم محلی می‌شود (جونز و باجدر، ۲۰۱۳: ۵۲۳). همان‌طور که گردشگری به عنوان یکی از بزرگترین صنایع جهان جایگاه خود را یافته است، اکوتوریسم به عنوان سریع‌ترین بخش در حال رشد این صنعت پویای جهانی تشخیص داده شده است. توسعه‌ی اکوتوریسم به عنوان نوعی از گردشگری پایدار، عامل مهمی در توسعه‌ی مقاصد نوظهور بوده است (سعیدماتو و همکاران، ۲۰۲۰: ۳). در این میان سفر به مناطق کوهستانی، که بیش از ۲۰ درصد گردشگران جهان را جذب می‌کند، به سرعت در حال افزایش است. شمار زیادی از گردشگران به دلیل هوای پاک، چشم‌اندازهای منحصر به فرد و حیات وحش، زیبایی‌های طبیعی، فرهنگ، تاریخ و فرصت‌های تفریحی جذب کوهستان‌ها می‌شوند. در حالی که این رشد مزایای مهمی برای جوامع محلی و اقتصادهای ملی فراهم می‌کند از سوی دیگر، تهدیدی بالقوه برای سلامت

بلکه، هر عنصری که در فرایند مدیریتی شهر، اثرگذار است، در این حیطه قرار دارد. در تدوین برنامه های مدیریت توسعه ای و برنامه های منطقه ای و کشوری جایگاه شهر و مدیریت شهری باید به روشنی تبیین و مشخص شود که برنامه های مختلف اجرا شده در سطح شهر، تاثیرگذار هستند یا خیر، و برنامه ها را چگونه باید تدوین کرد که طرحهای توسعهی شهری و منطقه ای بدون وقفه اجرا شوند. مدیریت عامل اصلی و حیات بخش هر سازمان و نهادی است. مقولهی مدیریت بخش لاینفک هر نوع برنامه ریزی است و شاید رکن اصلی آن باشد. از این رو، می توان گفت که برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری، کنترل برنامه ها، عناصر اصلی چرخهی مدیریت گردشگری محسوب می شوند. در واقع مدیریت سنجشی عملی برنامه ریزی گردشگری را شامل می شود که طی آن باید با استفاده از ابزارهای مناسب به اهداف از پیش تعیین شده خود دست یابد (تقوایی و صفرآبادی، ۱۳۹۰: ۳۹). برنامه ریزی یکی از ارکان مدیریت در تمامی سطوح است. امروزه برنامه ریزی نمی تواند جز در چارچوب مدیریت توجیه شود و مدیریت نیز هرگز نمی تواند بدون توجه به مفهوم برنامه ریزی به مقصود و منظور خود دست یابد (مهدی زاده، ۲۰۱۳: ۷۱). این فاکتور در مدیریت بافت شهری نمود بیشتری دارد. از آنجا که منابع مالی شهرداری میروان برای مدیریت بافت محدود است، بنابراین می طلبد که راهکارها و روش های مبتکرانه ارائه و اجرایی شود. سازماندهی: سازماندهی به معنای تخصیص درست منابع برای رسیدن به اهداف گردشگری است (رضاییان، ۱۳۹۵: ۱۶). رهبری: رهبری به معنای تاثیرگذاری بر افراد است تا آن ها بتوانند فعالیت های خود را به بهترین حالت ممکن انجام دهند (رضاییان، ۱۳۹۵: ۲۵). کنترل: آخرین گام، کنترل و نظارت بر اجرای بهتر طرح های پیشنهادی است. کنترل، تلاش منظمی است در جهت رسیدن به اهداف استاندارد، طراحی سیستم بازخورد اطلاعات، مقایسهی اجزای واقعی با استانداردهای از پیش تعیین شده و سرانجام تعیین انحرافات احتمالی و

توان گفت در شرایط حاضر، نبود چارچوب و الگوی مناسب و همگن در سطح ملی و منطقه ای و محلی منجر به پراکنده کاری های تحقیقاتی و سردرگمی برنامه ریزان در رابطه با فرصت های شکل گرفته ناشی از اکوتوریسم شده است که به نوعی توسعهی نابه سامان اکوتوریسم و بهره گیری غیر اصولی از فرصت های ناشی از پتانسیل های اکوتوریستی در را به دنبال داشته که در بلند مدت، به اثرات نامطلوب از جنبه های گوناگون منجر می گردد. از این رو، سعی در ارائهی الگوی سازگار در عرصهی اکوتوریسم شهری کوهستانی در سطح محلی از دیدگاه گردشگران شد. بنابراین، سوال راهبردی این است که الگوی مطلوب مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی چه نوع الگویی است و ابعاد آن در چه وضعیتی قرار دارند؟

۲ ادبیات نظری

۲،۱ اکوتوریسم

اکوتوریسم گرایش نوین در صنعت گردشگری است. اکوتوریسم عبارت است از مسافرت مسئولانه به نواحی طبیعی که در آن از محیط محافظت می شود و زمینهی زندگی بهتر ساکنان محلی فراهم می آید (پوپاهی و همکاران، ۲۰۲۰: ۱). اکوتوریسم با دو روش مستقیم یعنی حفظ و حراست از منابع طبیعی و غیرمستقیم یعنی ایجاد درآمد برای جوامع محلی در امر حفاظت و بقای گونه ها و زیستگاه های مهم طبیعی گام بر می دارد. اکوتوریسم با استفاده از ابزار آموزشی و تبلیغاتی، می تواند منابع طبیعی حفظ شده را به عنوان یک منبع درآمدزا جهت ساکنان محلی معرفی کند (اشوک و همکاران، ۲۰۱۷: ۲۴). مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی از دیدگاه گردشگران را می توان در دو بعد مدیریت شهری و حکمروایی یکپارچه مورد مطالعه قرار داد.

۲،۲ مدیریت شهری

مدیریت شهری به همهی نهادها، سازمان ها و افرادی گفته می شود که، به صورت رسمی و غیر رسمی در فرایند مدیریت شهری اثرگذار هستند؛ مدیریت شهر فقط شهرداری یا شورای شهر نیست

است که همه نهادهای دولتی، بخش خصوصی و سازمان های جامعه‌ی مدنی باید نسبت به عموم مردم و نهادهای ذی نفع پاسخگو باشند (سجادی و همکاران، ۲۰۱۷: ۹۹). شفافیت: یکی از دلایل فساد سیاسی و نابه سامانی های اجتماعی عدم شفافیت اطلاعاتی و نبود اطلاعات صحیح است. طبق این شاخص امکان دسترسی آزاد به اطلاعات و سهولت توسط شهروندان فراهم باشد (حاجی نژاد و همکاران، ۲۰۱۶: ۶۸). اجماع‌گرایی: منافع همه شهروندان باید به صورت مستقیم و غیر مستقیم توسط نهادهای قانون در نظر گرفته شود و همه‌ی گروه ها و شهروندان برای رسیدن به یک توافق گسترده و جمعی در نظر گرفته شوند (آدینه وند و آلیان، ۲۰۱۶: ۳۱۵). مشارکت: از نظر جامعه شناسی مشارکت نوعی مشارکت چند سویه است. فرایندی که افراد جامعه به صورت آگاهانه و داوطلبانه در آن شرکت می کنند (یعقوفوری و همکاران، ۲۰۱۶: ۴۱۴). منظور از مشارکت، قدرت تأثیر گذاران بر تصمیم گیری و سهیم شدن شهروندان در قدرت است (شماعی و همکاران، ۲۰۱۲: ۵). عدالت و برابری: عدالت به معنی بی طرفی در فرایند تصمیم گیری و فراهم کردن فرصت های برابر برای عموم شهروندان است برای بهبود رفاهشان، که باعث می شود سرمایه‌ی اجتماعی بین زنان و مردان برابر تقسیم شود (زیاری و همکاران، ۱۳۹۹: ۴). منظور از عدالت عبارت اند از حق دسترسی عامه مردم به خدمات اولیه، حضور مشاوران زن در نهادهای تصمیم گیری شهری، حمایت از نیازمندان و ایجاد محرک برای نهاد های غیر رسمی (اسکندر سانی و همکاران، ۲۰۱۷: ۱۶۱). کارایی: فرایند ها و مؤسسات موجود با استفاده بهینه از منابع موجود برای تأمین نیازهای شهروندان، ارائه‌ی خدمات شهری و رضایت مردم نتایج را ارائه می دهند که پاسخگوی شهروندان باشد (توکلی و مومنی، ۲۰۱۶: ۴).

نتایج تحقیق گراه و همکاران (۲۰۲۰) با عنوان مدیریت توسعه‌ی پایدار گردشگری شهری: مطالعه‌ی موردی لیوبلیانا نشان می دهد که لیوبلیانا

سنجش ارزش آن‌ها بر روند اجرایی که در بر گیرنده‌ی حداکثر کارایی است (رضاییان، ۱۳۹۵: ۳۴).

۲٫۳ حکمروایی خوب شهری

در سال ۲۰۵۰، بیش از ۷۰ درصد جمعیت جهان در شهر زندگی خواهند کرد (کش، ۲۰۱۶ : ۳۰۱). در جهان پر شتاب امروز، شهر از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردارند؛ به طوری که مدیران جامعه بدون در نظر گرفتن نیازها و سرنوشت شهرهای تحت مدیریت خود قادر به تصمیم گیری و پیشبرد برنامه های خود در جهت حفظ حقوق شهروندان و توسعه و بهبود شهر ها نیستند (ساگاریس، ۲۰۱۸: ۲۹). طی سه دهه گذشته حکمروایی خوب شهری مورد تأیید و تأکید سازمان های بین المللی و ملی قرار گرفته و از آن به عنوان یکی از پیش نیازها و ویژگی های شهر های پایدار یاد می کنند (دوانی، ۲۰۱۶: ۶). در واقع در هر جامعه هنگام جستجو برای راه حل توسعه پایدار، همواره حکمروایی خوب شهری به عنوان یک ابزار حیاتی برای پیشبرد توسعه‌ی پایدار مطرح می شود (کاردوس، ۲۰۱۲: ۱۱۶۷). اما در مورد شاخص ها حکمروایی خوب شهری، آنچه اکنون عمومیت بیشتری داشته و روی آن اجماع بیشتری وجود دارد؛ شاخص هایی است که سازمان ملل آن ها را معرفی کرده که به اختصار در زیر بیان شده است.

قانون محوری: منظور از قانون محوری، وجود قوانین کارآمد، رعایت عادلانه چارچوب قانونی است (توکلینا و شامزپویا، ۲۰۱۷: ۲۰۳). پایبندی به قانون، مستلزم آگاهی شهروندان از قوانین و همچنین احترام مسئولان به قانون است (سلیمانی و همکاران، ۲۰۱۵: ۶۴). مسئولیت پذیری: مسئولیت پذیر نبودن به بحران های شدید مدیریتی و بی ثباتی فزاینده و حکمرانی بد و فاسد منجر خواهد شد (محمدی و کمالی باقاری، ۲۰۱۶: ۱۵۸). حکمروایی شایسته مستلزم آن است که نهادها و فرایندهای تصمیم گیری به گونه ای عمل کنند که همه‌ی ذی نفعان را در یک چارچوب زمانی منطقی و معقول در برگیرند (توکلینا و شامزپویا، ۲۰۱۷: ۲۰۳). پاسخگویی: پاسخگویی یک امر حیاتی برای حکمروایی خوب

مدیریت اکوتوریسم شامل مدیریت بافت شهری با مقوله های قانون گذاری، برنامه ریزی، مدیریت منابع و کنترل و نظارت؛ بافت اکولوژی با مقوله های، حفاظت و توسعه و بهسازی، اکوتوریسم با مقوله های اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و فرهنگی هستند. نتایج پژوهش نشان دهنده این است که وضعیت فعلی مدیریت بافت اکولوژی منطقه ی ۹ شهرداری اصفهان مطلوب نیست. پژوهش ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد شرایط زیرساختی گردشگری شهرستان پاوه در حال حاضر نمی تواند به توسعه گردشگری شهرستان پاوه منتهی گردد و باید با ارائه خدمات زیربنایی بیشتر به توسعه گردشگری اندیشید و شرایط اقتصادی حاصل از توسعه گردشگری خوب نبوده است و باید در این زمینه برنامه ریزی های اساسی ایجاد گردد تا بتوان از قبل توسعه گردشگری به توسعه اقتصادی منطقه نائل شد. در پژوهش زیاری و همکاران (۱۳۹۹) شاخص هایی چون مشارکت، کارایی، شفافیت، عدالت محوری، پاسخگویی، مسئولیت پذیری، قانونمندی و توافق جمعی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که میانگین شاخص های حکمروایی خوب از منظر شهروندان در وضعیت نامطلوب قرار دارد. خلیفه و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان ارائه الگوی مدیریت برنامه ریزی فضایی مناطق روستایی (محدوده ی مورد مطالعه: استان تهران) داشته است که یافته های پژوهش تاکید بر اینکه روستاهای مورد مطالعه، از نظر شاخص های مورد بحث محقق وضعیت نامطلوبی دارند، داشته است. تقوایی و صفر آبادی (۱۳۹۰) به این نتیجه رسیدند که بین مدیریت یکپارچه شهری و همکاری های متقابل مدیران شهری و مردم محلی با دستیابی به توسعه پایدار گردشگری شهری رابطه ی مثبت و مستقیم وجود دارد.

نیاز به توسعه ی توریسم پایدار شهری به وسیله ی در نظر گرفتن ابعاد مختلف پایدار (محیطی، اقتصادی و اجتماعی)، ذی نفعان (افراد، شرکت ها، جامعه ی محلی و سطح کشور/منطقه ای) همچنین انواع توریسم (خانوادگی، فرهنگی، تجاری، ورزشی، آموزشی، سیاسی، دریایی، مذهبی و...) دارد. همه این ابعاد بایستی در تمام ترکیبات موجود ترکیب شده و هنگام تصمیم گیری در مورد توسعه ی پایدار توریسم شهری آینده مورد توجه قرار گیرد. هر نوع از توریسم دارای یک بخش خاص از توریست می باشد و انواع توریسم همچنین دارای برخی از سهامداران اصلی مانند جامعه ی محلی، منطقه ای، شرکت ها و... است. یعنی اگر توریسم سبز بر اساس ارزش پایداری محیط زیست باشد، این بدین معنی است که مدیران شهری نیاز به سرمایه گذاری مدیریتی بیشتر و همچنین توسعه ی اقتصادی و اجتماعی دارند. مناطق انتخاب شده بایستی به طور مناسب مدیریت شود یعنی برنامه ریزی شده، سازماندهی شده، رهبری و کنترل شده. اسپالی و پرو و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با موضوع چارچوب توسعه فضایی به منظور تسهیل مدیریت شهری در کشورهای با سیستم برنامه ریزی ضعیف، ضمن نیاز فوری به تدوین روش های استراتژیک برنامه ریزی فضایی سازگار با شرایط کشورهایی که سیستم های برنامه ریزی ضعیفی دارند، روبه رو شدن با شهر نشینی سریع و مدیریت شهرهای جدید در کشورهای در حال توسعه می بایست مورد توجه قرار گیرد. ایمان شیموه (۲۰۱۸) در پژوهش خود با عنوان سهم اکوتوریسم در حفاظت از پارک ملی نیونوی در رواندا داشته است که یافته های پژوهش تاکید بر توسعه ی اجتماعی و اقتصادی مردم محلی. بهبود در آموزش و پرورش حفاظت برای بهبود درک افراد و مهارت در برنامه ریزی، بازاریابی و حفاظت از تنوع زیستی برای موفقیت پایدار مورد نیاز است داشته است. پژوهش الساندرو و همکاران (۲۰۱۷) بر تعامل دو سویه پایداری و گردشگری کوهستانی تاکید داشته اند. نتایج پژوهش حمصیان اتفاق و همکاران (۱۳۹۹) نشان می دهد که ابعاد اصلی

۲٫۴ مدل تحقیق

در این مرحله باتوجه به مطالعات انجام شده مدل نهایی تدوین شده است. در مدل پیشنهادی این پژوهش، مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی از دیدگاه گردشگران شامل دو متغیر مدیریت شهری و حکمروایی یکپارچه است. مدیریت بافت شهری

شامل مؤلفه های برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل است. حکمروایی یکپارچه شامل مؤلفه های قانون محوری، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، شفافیت، اجماع‌گرایی، مشارکت، عدالت و برابری و کارایی می باشد. مدل در شکل ۱، آورده شده است. منابع مورد استفاده جهت تدوین مدل مفهومی پژوهش در جدول زیر ارائه شده اند:

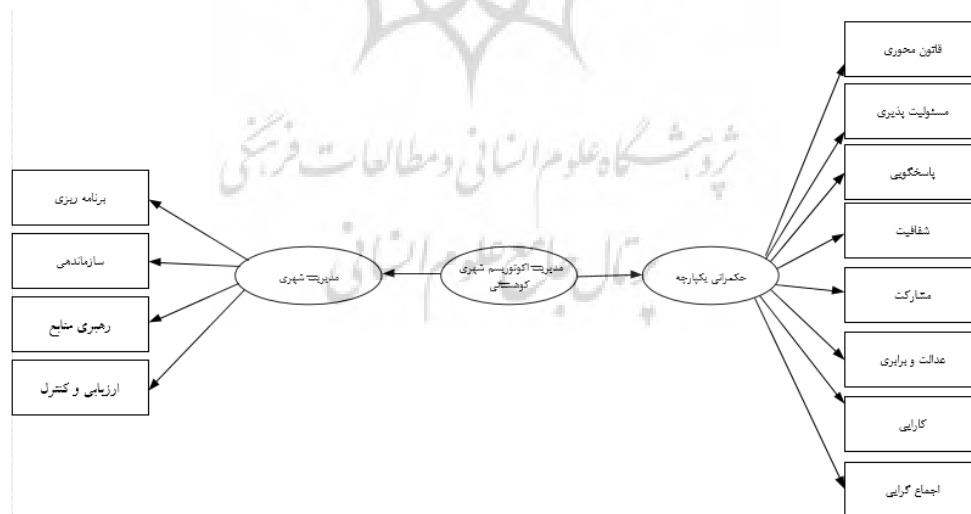
جدول ۱ منابع مورد استفاده جهت تهیه مدل مفهومی پژوهش

پژوهشگر	سهم عوامل و شاخص های تاثیر گذار
Grah and etal (2020)	برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری، ارزیابی و کنترل
Castellanos (2018)	برنامه ریزی، مشارکت، اجماع‌گرایی، منابع، عدم تمرکز اشتغال، امنیت، کار گروهی، تعامل، تصمیم‌گیری صریح،
Imanishimwe (2018)	چشم انداز، مطلوبیت، توانمندی، مسئولیت‌پذیری، رضایتمندی، بی طرفی،
Castellanos (2018)	سازماندهی، کنترل، اشتغال، سرمایه‌گذاری، تمرکز، امنیت،
Bonadonna and etal (2017)	برنامه ریزی، سازماندهی، پایداری، چشم انداز، مطلوبیت، اشتغال
Gabriela Corina (2015)	منابع، رهبری، کنترل، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، شفافیت، اجماع‌گرایی، عدالت، مشارکت، کارایی، قوانین و مقررات، عدم تمرکز، بیطرفی، تعهدپذیری، حفاظت، شفافیت، صداقت، تصمیم‌گیری آشکار، کار گروهی، تعامل ها،
Upadhayaya (2015)	برنامه ریزی، منابع، رهبری، کنترل، مسئولیت‌پذیری، مشارکت، اجماع‌گرایی، پاسخگویی، عدالت، کارایی، اشتغال، امنیت، سرمایه‌گذاری، چشم انداز، مطلوبیت، عدم تمرکز، کنترل، بیطرفی، رضایت، تعهدپذیری، شفافیت، صداقت، تصمیم‌گیری آشکار، کار گروهی .
Rijal (2014)	برنامه ریزی، منابع، رهبری، کنترل، مسئولیت‌پذیری، مشارکت، اجماع‌گرایی، پاسخگویی، عدالت، کارایی، اشتغال، امنیت، سرمایه‌گذاری، چشم انداز، مطلوبیت، عدم تمرکز، بیطرفی، رضایت، تعهدپذیری، حفاظت، تنوع بخشی، شفافیت، صداقت، تصمیم‌گیری آشکار، کار گروهی، تعامل، ها،
Sander (2012)	برنامه ریزی، سازماندهی، کنترل منابع، رهبری، کارایی، حفاظت، تنوع بخشی، مشارکت، کنترل، اشتغال، امنیت، سرمایه‌گذاری، قوانین و مقررات،
Schorner (2011)	برنامه ریزی، منابع، رهبری، کنترل، مسئولیت‌پذیری، سازماندهی، چشم انداز مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، شفافیت اجماع‌گرایی، مشارکت عدالت، کارایی، چشم انداز، مشارکت، سرمایه‌گذاری عدم تمرکز، قوانین و مقررات،
Blangya and Mehta (2006)	کنترل، رهبری منابع، توانمندی، مطلوبیت، چشم انداز

پژوهشگر	سهم عوامل و شاخص های تاثیر گذار
Gibson (2003)	برنامه ریزی، منابع، رهبری، کنترل، مسئولیت پذیری، سازماندهی، توانمندی، چشم انداز، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، شفافیت اجماع گرای، مشارک، عدالت، کارایی مشروعیت، توانمندی، چشم انداز، مشارکت، امنیت، اشتغال، سرمایه گذاری عدم تمرکز، قوانین و مقررات
حصیمان اتفاق و همکاران (۱۳۹۹)	قانون گذاری، برنامه ریزی، مدیریت منابع، کنترل و نظارت
زیاری و همکاران (۱۳۹۹)	مشارکت، کارایی، شفافیت، عدالت محوری، پاسخگویی، مسئولیت پذیری، قانونمندی و توافق جمعی
طهان (۱۳۹۱)	مشارکت، امنیت، اشتغال، سرمایه گذاری حفاظت، تنوع بخشی
حلبیان و همکاران (۱۳۹۱)	کنترل، زیرساخت، قوانین و مقررات
واحد پور و جعفری (۱۳۹۰)	کنترل، زیرساخت، قوانین و مقررات
پور اصغر و ویسی (۱۳۹۰)	چشم انداز، مطلوبیت، مشارکت، اجماع گرای، بیطرفی، رضایت، تعهدپذیری، شفافیت، صداقت، تصمیم گیری آشکار، کار گروهی، تعامل
فرجی راد و سید نصیری (۱۳۸۹)	زیرساخت، کنترل، قوانین و مقررات، مشارکت

الگوی مفهومی مقاله را می توان بدین سان ترسیم کرد:

شکل ۱ الگوی مفهومی (ماخذ: یافته‌های تحقیق حاضر)

تحقیق در نظر گرفته می شود و مولفه های مدیریت شهری و حکمرانی یکپارچه به عنوان متغیر آشکار

با توجه به مدل تحقیق، متغیر مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستان به عنوان متغیر اصلی و مکنون

۳۱ دقیقه و ارتفاع ۱۲۸۵ متری از سطح دریا قرار گرفته است. وسعت دریاچه‌ی زیریوار به دلیل تغییرات حجم آبی در فصول مختلف متغیر می‌باشد. در ۲ کیلومتری غرب مریوان، یکی از زیباترین مناظر طبیعی کردستان، دریاچه‌ی زیریوار (زریبار) قرار دارد. با توجه به آب و هوای منحصر به فرد مریوان و بارشهای فراوان در این منطقه‌ی شهری، مریوان از طبیعتی زیبا برخوردار است و جنگل بخشی از زیبایی‌های شهر را شکل بخشیده است. جنگل‌های شهر در اطراف آن واقع شده و به طور کلی جنگلهای استان کردستان بعد از جنگل‌های شمال کشور در درجه‌ی دوم اهمیت قرار دارند. در حال حاضر جنگل‌های مریوان به صورت درختچه و بوته‌های پراکنده درآمده است. معروف‌ترین درختان جنگلی و خودرو در مریوان، بلوط، مازو یا دار مازو، گل‌ابی، زبان گنجشک (ون)، گردو، سیب وحشی، پسته وحشی (بنه)، زالزالک، آلبالو جنگلی، بادام تلخ، ازگیل، داغداغان، نارون، افرا و درخت‌هایی مانند گز و بید وحشی است. گل‌های وحشی در اطراف جاده دور دریاچه و گل‌هیرو در منطقه‌ی میری سور از گل‌های زیبای منطقه به شمار می‌روند. دریاچه‌ی زیریوار نیز با قرار گرفتن در یک دره‌ی طولی نسبتاً وسیعی از دو طرف غرب و شرق با کوه‌های پوشیده از جنگل احاطه شده است. پوشش غالب اراضی در این منطقه را جنگل و بیشه‌زارهای نیمه انبوه تشکیل می‌دهند که گونه‌ی غالب آن بلوط ایرانی بوده، در حالی که سایر گونه‌های جنگلی دیگر مانند گل‌ابی وحشی، زالزالک، بادام در شیبها و نقاط مختلف آن خود نمایی می‌کند. از پوشش گیاهی دریاچه می‌توان به گیاهان شناور چون سراتوفیلیوم، سر پوفلیوم و گونه‌هایی از گیاهان خار دار و از گیاهان حاشیه‌ای می‌توان به گونه‌های نی (لبان)، هزار نی، بارهنگ آبی، نیلوفر آبی، علف هفت بند، پیچکها، لوتی و بزواش، جگن و نعنا اشاره کرد. (علیخانزاده، ۱۳۸۹، ۳-۴)

می‌باشند. لازم به ذکر است هدف این پژوهش نشان دادن این است که مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی زمانی موفق خواهد بود که مولفه‌های مدیریت شهری در بر دارنده‌ی مولفه‌های هشتگانه متغیر حکمرانی یکپارچه باشند، که پس از ورود مدل اولیه در نرم افزار PLS، پس از حذف مولفه‌های ضعیف، مدل نهایی تحقیق در شکل شماره ۲ ارائه شده است.

۲٫۵ منطقه‌ی مورد مطالعه

شهرستان مریوان با وسعتی برابر ۳۲۲۹٫۵ کیلومتر مربع یکی از شش شهرستان واقع در محدوده‌ی سیاسی استان کردستان است که در غرب ایران قرار دارد و به خاطر دارا بودن فضاهای متنوع طبیعی با جاذبه‌های بکر، در زمره‌ی یکی از مناطق مهم طبیعت‌گردی کشور جای می‌گیرد. علاوه بر آن، منطقه‌ی مذکور به دلیل مجاورت با شهرستان سلیمانیه کشور عراق و داشتن ۱۰۰ کیلومتر مرز مشترک، جزو مناطق مهم مرزی کشور محسوب می‌شود. این شهرستان در میان سلسله‌ی جبال زاگرس محصور شده و متوسط ارتفاع آن از سطح دریا ۱۳۲۰ متر است. شهرستان مریوان با جاذبه‌های فراوان طبیعی، یکی از زیباترین و پر جاذبه‌ترین مناطق استان کردستان و غرب کشور است که از جمله آنها می‌توان به مواردی اشاره کرد که در پی می‌آیند (بدری و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۹).

از جمله کوه‌های معروف در مریوان، ارتفاعات پنجوین، کانی مانگا، تپه‌های شمالی و تپه‌های جنوبی می‌باشند که این کوه‌ها علاوه بر چشم‌انداز بسیار زیبایی که دارند، از مناطق استراتژیک منطقه محسوب می‌گردند. برای اثبات این ادعا، می‌توان به وجود حریم مرزی بین ایران و عراق در بلندترین نقطه تپه‌های شمالی اشاره نمود. دیگر جاذبه‌ی این شهرستان دریاچه زیریوار می‌باشد. این دریاچه در فاصله ۲ کیلومتری شمال‌غربی شهر مریوان و طول جغرافیایی ۴۶ درجه و ۱۰ دقیقه و عرض ۳۵ درجه و

ماخذ: سازمان هواشناسی، ۱۳۹۷

۳ روش شناسی تحقیق

روش تحقیق روش کمی می‌باشد، برای جمع‌آوری داده‌ها افزون بر منابع اسنادی از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. لازم به ذکر است که در مرحله اولیه، پرسشنامه طراحی شده، با استفاده از روش دلفی فازی مورد ارزیابی قرار داده شد و از تعداد ۱۲۷ شاخص اولیه شناسایی گردید، که پس از ارزیابی‌های خبرگان، در نهایت تعداد ۱۰۶ شاخص تایید گردیده است، بدین صورت که برای مولفه برنامه ریزی تعداد شاخص اولیه ۳۸ شاخص بوده است، که با روش دلفی فازی تعداد ۶ شاخص حذف و تعداد ۳۲ شاخص تایید شد، برای مولفه سازماندهی تعداد ۱۹ شاخص اولیه شناسایی شد که بعد از انجام دلفی فازی تعداد ۴ شاخص رد شد و در نهایت ۱۵ شاخص تایید گردید، برای مولفه رهبری منابع و امکانات تعداد ۴۴ شاخص اولیه شناسایی شد که تعداد ۷ شاخص حذف گردید و نهایت ۳۷ شاخص نهایی تایید شدند و در نهایت برای مولفه کنترل (ازریابی و پایش) تعداد ۲۶ شاخص اولیه شناسایی گردید که بعد از حذف ۳ شاخص تعداد ۲۳ شاخص نهایی تایید شدند. در این مقاله برای اطمینان از روایی پرسشنامه از روش تحلیل عاملی تاییدی استفاده شده است که نتایج این آزمون نشان دهنده تایید تمامی شاخص‌های شناسایی شده بوده است. برای ارزیابی پایایی

پرسشنامه‌ها نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج آن نشان داد برای ابعاد برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری منابع و کنترل برابر با ۰/۸۲۳، ۰/۸۰۴، ۰/۸۵۱ و ۰/۸۴۷ به دست آمده است. برای ابعاد متغیر مدیریت یکپارچه آمایشی شامل قانون محوری، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، شفافیت، مشارکت، عدالت و برابری، کارایی و اجماع گرایی به ترتیب برابر با ۰/۸۲۹، ۰/۷۲۲، ۰/۶۵۳، ۰/۶۸۶، ۰/۶۶۱، ۰/۷۴۱، ۰/۷۲۷ و ۰/۶۸ به دست آمده است. میزان آلفای کرونباخ به دست آمده برای اکثریت متغیرهای تحقیق نزدیک و یا بالاتر از ۰/۷ است که نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه می‌باشد. جامعه‌ی آماری تحقیق گردشگرانی هستند که به شهرستان مریوان به عنوان مقصد گردشگری مراجعه کرده‌اند نمونه تحقیق با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۳۰ نفر به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. از این رو، محقق با حضور در مناطق گردشگری ذکر شده برای شهر مریوان اقدام به توزیع پرسشنامه به صورت حضوری در بین گردشگران کرده است، جهت حفظ همگنی تعداد پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده به تفکیک منطقه‌ی ارتفاعات جنگلی زیریوار تعداد ۴۳ پرسشنامه، ارتفاعات جنگلی بیلو تعداد ۴۵ پرسشنامه و در نهایت ارتفاعات جنگلی بیلو تعداد ۴۲ پرسشنامه جمع‌آوری گردید، لازم به ذکر است که بازه‌ی زمانی

۴ تجزیه و تحلیل

در گام اول وضعیت موجود الگوی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی با استفاده از آزمون تی مستقل برای چهار مولفه‌ی برنامه‌ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل با وضعیت مطلوب (عدد ۵ طیف لیکرت) مورد مقایسه قرار گرفت.

جمع آوری داده‌ها قبل از همه‌گیری بیماری کرونا بوده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون تی مستقل و نرم افزار SmartPLS انجام شده است. با توجه به اینکه عنوان مقاله ارائه مدل پژوهش به عنوان ارائه الگوی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی می‌باشد و همچنین به دلیل محدود بودن نمونه تحقیق (تعداد ۱۳۰) از نرم افزار PLS استفاده شود.

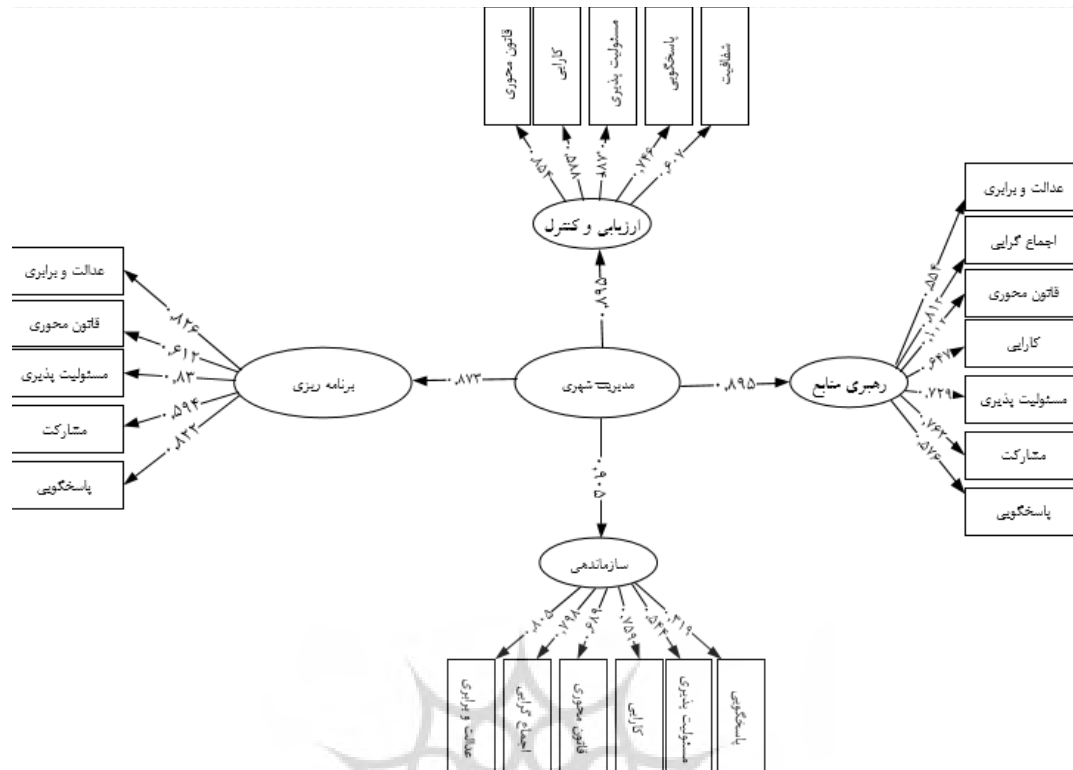
جدول ۲ آزمون تی مستقل وضعیت موجود و مطلوب ابعاد الگوی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی

برنامه‌ریزی	موجود	۱۳۰	۳ / ۳۳	-۴۶ / ۹	۱۲۹	۰ / ۰۰۱
	مطلوب	۱۲۹	۵ / ۰۰			
سازماندهی	موجود	۱۳۰	۲ / ۹۸	-۵۳ / ۸	۱۲۹	۰ / ۰۰۱
	مطلوب	۱۲۹	۵ / ۰۰			
رهبری	موجود	۱۳۰	۳ / ۱۳	-۵۱ / ۸	۱۲۹	۰ / ۰۰۱
	مطلوب	۱۲۹	۵ / ۰۰			
کنترل	موجود	۱۳۰	۳ / ۳۴	-۳۵ / ۱	۱۲۹	۰ / ۰۰۱
	مطلوب	۱۲۹	۵ / ۰۰			

ماخذ: یافته‌های تحقیق حاضر

موجود و مطلوب قرار دارند. بدین معنا که برای دستیابی به وضعیت مطلوب، همچنان باید برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد. با این توصیف، برای پاسخ نهایی به نوع الگوی مطلوب مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی، از نرم افزار معادلات ساختاری SmartPLS استفاده شده است که در ادامه اقدام به ارائه یافته‌ها می‌شود:

نتایج به دست آمده از آزمون آزمون تی مستقل نشان داد که با توجه به سطح معناداری تمامی ابعاد پایین‌تر از ۰ / ۰۵ است، میانگین نمرات وضعیت موجود و مطلوب بعد کنترل الگوی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی در یک سطح نیست و تمامی ابعاد الگوی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی دارای تفاوت معناداری در وضعیت

شکل ۲ مقادیر شدت تاثیر روابط بين متغیرهای پژوهش در مدل نهایی متغیر مدیریت (ماخذ: یافته‌های تحقیق حاضر)

جدول ۳ ترسیم فرضیه‌های پژوهش متغیرهای مدیریت و اصول حکمرانی

روابط مفاهیم با شاخص‌ها در مدل	شدت تاثیر	مقدار T	سطح معنی دار	نتیجه
مولفه برنامه‌ریزی به عنوان یکی از مولفه‌های سازنده الگوی یکپارچه مدیریت می‌باشد.	۰ / ۸۷۳	۱۱۷ / ۴	P<0.01	تایید
مولفه سازماندهی به عنوان یکی از مولفه‌های سازنده الگوی یکپارچه مدیریت می‌باشد.	۰ / ۹۰۵	۱۲۸ / ۴	P<0.01	تایید
مولفه رهبری منابع و امکانات به عنوان یکی از مولفه‌های سازنده الگوی یکپارچه مدیریت می‌باشد.	۰ / ۸۹۵	۹۰ / ۶	P<0.01	تایید
مولفه کنترل به عنوان یکی از مولفه‌های سازنده الگوی یکپارچه مدیریت می‌باشد.	۰ / ۸۹۵	۱۱۱ / ۱	P<0.01	تایید

ماخذ: یافته‌های تحقیق حاضر

مسئولیت پذیری و پاسخگویی از رویکرد حکمروایی دارای توانایی سنجش این بعد را دارا می‌باشند. در رابطه با بعد سازماندهی مدیریت شهری، مشاهده می‌شود که مولفه‌های عدالت و برابری، اجماع گرایی، قانون محوری، کارایی، مسئولیت پذیری و پاسخگویی از رویکرد حکمروایی دارای توانایی

شدت تاثیر، میزان شدت ارتباط بین متغیرها را نشان می‌دهد و طیف این ضریب بین ۰ تا ۱ می‌باشد. هر چه این میزان به ۱ نزدیک‌تر باشد، نشان دهنده قوی‌تر بودن روابط بین متغیرها می‌باشد. در رابطه با بعد برنامه ریزی مدیریت شهری، مشاهده می‌شود که مولفه‌های عدالت و برابری، قانون محوری،

آزمون مدل اندازه‌گیری

برای آزمون مدل اندازه‌گیری در این مقاله از آلفای کرونباخ و پایایی مرکب جهت ارزیابی پایایی مدل اندازه‌گیری استفاده شده است و از آزمون روایی همگرا و روایی واگرا جهت ب آزمون روایی مدل اندازه‌گیری استفاده شده است. که نتایج آن به شرح زیر می‌باشد:

سنجش این بعد را دارا می‌باشند. در رابطه با بعد رهبری منابع مدیریت شهری، مشاهده می‌شود که مولفه های عدالت و برابری، اجماع گرایی، قانون محوری، کارایی، مسئولیت پذیری، مشارکت و پاسخگویی از رویکرد حکمروایی دارا توانایی سنجش این بعد را دارا می‌باشند. در رابطه با بعد ارزیابی و کنترل مدیریت شهری، مشاهده می‌شود که مولفه های قانون محوری، کارایی، مسئولیت پذیری، شفافیت و پاسخگویی از رویکرد حکمروایی دارا توانایی سنجش این بعد را دارا می‌باشند.

جدول ۴ شاخص های برازش متغیرهای پژوهش

متغیر	پایایی مرکب (p دلون-گلدشتاین)	روایی همگرا	آلفای کرونباخ	وضعیت متغیر
برنامه ریزی	۰ / ۸۵۹	۰ / ۵۵۵	۰ / ۷۹۳	قابل قبول
توسعه پایدار گردشگری	۰ / ۹۴۲	۰ / ۲۴۱	۰ / ۹۳۸	قابل قبول
رهبری منابع	۰ / ۸۶۸	۰ / ۴۸۹	۰ / ۸۲۳	قابل قبول
سازماندهی	۰ / ۸۲۴	۰ / ۴۵۵	۰ / ۸۴۲	قابل قبول
کنترل	۰ / ۸۵۸	۰ / ۵۵۳	۰ / ۷۸۸	قابل قبول

ماخذ: یافته‌های تحقیق حاضر

مربیان پرداخته است. به این منظور با کمک مطالعات کتابخانه ای و مطالعات میدانی دو متغیر (مدیریت شهری و حکمروایی یکپارچه و ۱۲ مولفه (تعداد ۴ مولفه برای مدیریت شهری و تعداد ۸ مولفه برای حکمروایی یکپارچه)، مورد بررسی قرار گرفته است. ابعاد اصلی شامل مدیریت شهری با مولفه های برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل؛ حکمروایی یکپارچه با مولفه های، قانون محوری، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، شفافیت، اجماع گرایی، مشارکت، عدالت و برابری و کارایی قانون محوری، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، شفافیت، اجماع گرایی، مشارکت، عدالت و برابری و کارایی هستند. نتایج این پژوهش نشان دهنده این است که وضعیت فعلی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی منطقه‌ی شهری مریوان مطلوب نیست،

برای شاخص آلفای کرونباخ، با توجه به اینکه تمامی مقادیر بالاتر از ۰٫۷ و مورد تایید می‌باشد. همچنین پایایی مرکب متغیرهای پژوهش بالاتر از ۰٫۷ و مورد تایید می‌باشد. برای شاخص روایی واگرا، با توجه به اینکه اکثریت مقادیر نزدیک به ۰٫۵ می‌باشند؛ بنابراین روایی همگرا برای کلیه متغیرهای پژوهش در حد نسبتاً قابل قبول می‌باشد. مقدار R^2 متغیر برنامه ریزی (۰٫۷۶۲)، رهبری (۰ / ۸۰۲)، سازماندهی (۰ / ۸۱۹) و کنترل (۰ / ۸۰۱) در حد مناسب می‌باشد.

۵ نتیجه‌گیری و پیشنهادات

این پژوهش به ارائه‌ی الگوی مدیریت اکوتوریسم شهری کوهستانی از دیدگاه گردشگران در شهرستان

که این مهم تنها از گروه مدیران دولتی قرار دارد، البته نباید عدالت را تقسیم مساوی امکانات به تمامی نقاط تلقی کرد، بلکه باید تقسیم متناسب با نیازمندی های بخش های مختلف گردشگری قرار داده شود، چرا که در کوتاه مدت در صورت تحقق این اهداف می توان به تحقق سایر اهداف بلند مدت امید داشت. برای مولفه های رهبری منابع، زیرمولفه اجماع گرایی بیشترین میزان بار عاملی ۰٫۸۱۲ را دارا می باشد. از این رو، پیشنهاد می شود تعامل و ارتباط نهادهای دولتی و مسئولان محلی به منظور جذب اعتبارات در جهت توسعه ای اکوتوریسم کوهستانی و شناسایی پتانسیل منطقه و هم چنین بهبود زیرساخت های عمرانی در سطح منطقه افزایش یابد. دولت می تواند با تحرک بخشیدن به ظرفیت های درونی منطقه مورد مطالعه، زمینه ای اجماع پذیری را در نیل به بهبود مدیریت محلی ارتقاء بخشد. برای مولفه های ارزیابی و کنترل و برنامه ریزی به صورت مشترک زیرمولفه مسئولیت پذیری بیشترین میزان بار عاملی به ترتیب ۰٫۸۳ و ۰٫۸۷۴ را دارا می باشد، بنابراین لازم است تا تمهیداتی اندیشه و اجرا گردد تا وضعیت این شاخص در منطقه مورد مطالعه بهبود یابد. مسئولان مربوط می توانند با تقویت مسئولیت پذیری خودشان در فرایند توسعه منطقه تأثیر گذار باشند. هم چنین با برنامه ریزی مناسب و استفاده از نظر متخصصان دانشگاهی و ارائه برنامه های متناسب با شرایط منطقه وضعیت شاخص های حکمروایی در منطقه ای مورد مطالعه را نیز بهبود یابد.

ولی با انجام اقداماتی می توان، وضعیت را بهبود بخشید. براساس نتایج حاصل، برای مدیریت بهتر اکوتوریسم شهری کوهستانی در منطقه شهری مریوان، می بایست به دو بعد مدیریت بافت شهری و حکمروایی یکپارچه توجه ویژه شود. بنابراین لازم است، مدیران نسبت به شناخت و تحلیل وضعیت موجود خود در این ابعاد، تلاش کرده و در برنامه ریزی های خود به آنها توجه نمایند. علاوه بر آن، نتایج حاکی از آن است که به منظور مدیریت بهتر بافت شهری می بایست، شرایط و وضعیت موجود عملکرد مدیریت در بخش برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل، بررسی و تجزی و تحلیل شود. در بخش مدیریت شهری نتایج نشان می دهد که مولفه سازماندهی با میزان بار عاملی ۰٫۹۰۵ بیشترین توانایی را در سنجش متغیر مدیریت شهری داشته اند. در رتبه بعد مولفه های رهبری منابع و ارزیابی و کنترل به صورت برابر با میزان بار عاملی ۰٫۸۹۵ قرار داشته اند. در نهایت مولفه برنامه ریزی شهری با میزان بار عاملی ۰٫۸۷۳ قرار داشته است. یافته های این پژوهش با نتایج تحقیق های گراه و همکاران (۲۰۲۰)، اسپالی ویرو و همکاران (۲۰۱۹)، حمصیان اتفاق و همکاران (۱۳۹۹)، ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۹)، زیاری و همکاران (۱۳۹۹)، خلیفه و همکاران (۱۳۹۵) و تقوایی و صفر آبادی (۱۳۹۰) همراستا می باشند. در مولفه سازماندهی مدیریت شهری، زیرمولفه عدالت بیشترین میزان بار عاملی ۰٫۸۰۵ را دارا می باشد. بدون وجود عدالت که خود موتور محرکه در پیشبرد تمامی اهداف است، عملاً تمامی برنامه های تدوین شده عملی نخواهند شد.

منابع

ابراهیمی، جمال، ملک حسینی، عباس، رحمانی، بیژن (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان اکوتوریسم و جایگاه آن در اقتصاد شهری شهر پاوه، فصلنامه ای جغرافیای فضای گردشگری، سال نهم، شماره ۳۶، ۱۹-۳۵.

اسدی، علی، کبیری کوپایی، فاتح، (۱۳۹۵) اکوتوریسم در مناطق شهری کوهستان (مورد مطالعه: شهرستان سمیرم)، دومین کنفرانس ملی جغرافیا و برنامه ریزی، معماری و شهرسازی نوین، قم.

رضاییان، علی (۱۳۹۵) اصول مدیریت، چاپ بیست و هفتم، تهران: سمت.

زیاری، کرامت اله، یداله نیا، هاجر، یداله نیا، حسین (۱۳۹۹) تحلیل عملکرد مدیریت شهری با تأکید بر شاخص های حکمروایی خوب از منظر شهروندان (مورد مطالعه: شهر ساری)، فصلنامه علمی پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۱۱، شماره پیاپی ۴۰، ۱۶-۱.

سرائی، محمد حسین، انصاری ارجمند، محسن، کمائی زاده، یعقوب، خوش چهره، محمد جواد (۱۳۹۵) مجله آمایش جغرافیا فضا، فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه گلستان، سال ششم، شماره مسلسل بیست و دوم، ۹۱-۱۰۸.

سعیده زربادی، زهرا سادات، مردوخی، ناهیده (۱۳۹۱) تحلیل عوامل تاثیر گذار بر توسعه گردشگری پایدار شهرستان سرو آباد با استفاده از مدل فازی تاپسیس، مطالعات مدیریت شهری، ۴ (۱۲)، ۶۱-۷۴.

طهان، فرشاد (۱۳۹۱) بررسی نقش و اثرات اکوتوریسم بر رشد توسعه اقتصادی منطقه، (مطالعه موردی: استان کردستان)، دومین همایش ملی راهکارهای توسعه اقتصادی با محوریت برنامه ریزی منطقه ای، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی.

واحد پور، غلامعباس و جعفری، مهتاب (۱۳۹۰) راهبردهای مدیریت و توسعه پایدار زیر ساخت های گردشگری ایران با تاکید بر مدل SOWT، نشریه برنامه ریزی منطقه ای، شماره ۱، ۸۳-۷۹.

آمار، تیمور، صفاری راد، علی (۱۳۹۲) راهکارهای توسعه توریسم کوهستانی در شهرستان املش، چشم انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، سال هشتم، شماره ۲۵، ۹۴ - ۷۷.

بدري، سيد علی، رحمانی، خلیل، سجاسی قیداری، مجید و حسن پور، امید (۱۳۹۰) راهبردهای توسعه اکوتوریسم در شهرستان مریوان، پژوهش های روستایی، ۲ (۶)، ۵۴-۳۱.

پور اصغر، فرزاد و ویسی، رضا (۱۳۹۰) آمایش سرزمین، مبنایی برای توسعه صنعت گردشگری پایدار، اقتصاد مالی (اقتصاد مالی و توسعه)، ۵ (۱۴)، ۲۰۰-۱۸۶.

تقوایی، مسعود، صفرآبادی، اعظم (۱۳۹۰) نقش مدیریت شهری در دستیابی به توسعه پایدار گردشگری شهری مطالعه موردی - شهر کرمانشاه، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال اول، شماره چهارم، ۵۲-۳۵.

حلییان، امیر حسین؛ پور عیدی وند، لاله؛ عبدا... زاده، مهدی و عمرانی ساردو، زینب (۱۳۹۱) اولویت بندی راهبردهای توسعه پایدار گردشگری بافت قدیم شهر اصفهان با استفاده از روش دلفی، پژوهشنامه جغرافیایی (جغرافیا و محیط پایدار)، ۲ (۴)، ۱۲۵-۱۱۱.

حمصیان اتفاق، سمیه، کلانتری خلیل آباد، حسین، میره ای، محمد (۱۳۹۹) ارزیابی عملکرد مدیریت اکوتوریسم با تأکید بر بافت های اکولوژیک شهری (مطالعه موردی: منطقه ۹ شهرداری اصفهان)، فصلنامه فضای گردشگری، سال نهم، شماره ۳۵، ۴۶-۳۳.

- Adinehvand, A, Alian, M. (2016) Good Urban Governance in Iran: Prioritizing Components and Tariffs, *Strategic Quarterly*, Vol. 25, No.81,305-338.
- Ashok, S. Tewari, H.R, Behera, M.D. Behera, M.D. Majumdar,A. (2017) Development of ecotourism sustainability assessment framework employing Delphi, C&I and participatory methods: A case study of KBR. West Sikkim, India, *Tourism Management Perspectives*, 21: 24-41.
- Blangya, S. & Mehta, H. (2006) Ecotourism and ecological restoration, *Journal for nature conservation*. 14 (3-4), 233-236.
- Bagri,S.C. (2012) Opening the Himalaya for sustainable ecotourism industry: Some observation from Uttarkhand India, *International Conference on Hotel and Business Management*, September 14-15, 2012 Hyderabad International Convention Centre, India.
- Bonadonna, A., Giachino, Ch, & Truant, E. (2017) Sustainability and Mountain Tourism: The Millennial's Perspective. *Sustainability*, 9 (1219), 1-15.
- Cash, Corrine (2016) Good governance and strong political will: Are they enough for transformation?,*Land Use Policy*, [Volume 50](#), 301-311.
- Castellanos, D. C. (2018) Evolution and analysis of sports tourism and ecotourism in the Isla de la Juventud Cuba, *International Conference on Biodiversity, Journal of Ecosystem & Ecography Posters*.
- Corina,G. (2015)mountain tourism-pleasure and necessity, *University of Petrosani*, 4 (2), 119-126.
- Devaney,L. (2016) Good governance? Perceptions of accountability, transparency and effectiveness in Irish food risk governance, *Journal of Food Policy*, Vol.62,1-10.
- Eskandar sani, E., Moladfad, M, Pourdadash, A. (2017) Evaluation of Citizens' Participation in Urban Management Based on the Model of Good Municipal Governance (Case Study: Aras Free Zone (Jolfa City), *Regional Planning Journal* , 7 (27), 159-168.
- Gibson, A., Dodds, R., Joppe, M. & Jamieson, B. (2003) Ecotourism in the city? Toronto's Green Tourism Association, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 15 (6), 324-327.
- Gigović, L., Pamučar, D., Lukić, D., & Marković, S. (2016) GIS-Fuzzy DEMATEL MCDA model for the evaluation of the sites for ecotourism development: A case study of "Dunavski ključ" region, Serbia, *Land Use Policy*, 58, 348-365.
- Grah, B., Dimovski, V., Peterlin, J. (2020) Managing Sustainable Urban Tourism Development:

- The Case of Ljubljana, Sustainability, 12,792 ,1-17.
- Hajinejad, A, Paydar, A., Arshad, H. (2016)Analyzing the Status and Developing a Strategic Plan for Good Governance (Case Study: Zahedan City), Geography and Sustainable Development, Vol.14, No. 42, 63-82.
- Imanishimwe, A.,Venuste, N. & Concorde N. (2018) Contribution of Ecotourism to the Conservation of Nyungwe National Park in Rwanda University of California, Berkeley, USA.
- Janusz,G.K.,Bajdor,P. (2013)Towards to Sustainable Tourism Framework, Activities and Dimensions. Procedia Economics and Finance, 6, 523-529.
- Kardos,M. (2012) The reflection of good governance in sustainable development strategies. 8 th International strategic Management Conference procedia-social and Behavioral Sciences,Vol.58, 1166 - 1173.
- Mehdizadeh, J. (2013) City development strategy planning, Ministry of road and housing, Armanshahr publication.
- Mohammadi, J., Kamali Baghaghari, I. (2016) Analysis of Good Urban Governance Indicators in line with Urban Development Strategy (Case Study: Kerman Textured Area),Geography and Urban Planning ,6 (21),153-170.
- Osmana,T., Shawb, D., Kenawya, E. (2018)Examining the extent to which stakeholder collaboration during ecotourism planning processes could be applied within an Egyptian context, Land Use Policy, 78, 126-137.
- Poponi,S.,Palli,J.,Ferrari,S.,Filibeck,G.,Forte,T.,Franceschini,C.,Ruggieri,A.,Piovesan,G. (2020)Toward the development of sustainable ecotourism in Italian national parks of the Apennines: insights from hiking guides. Ecology and Society 25 (4):46.
- Rijal,C. (2014) Sustainable Mountain Tourism Development in Khumbu Region, Journal of Tourism and Hospitality, 6, 42-69.
- Sagaris, L. (2018) Citizen participation for sustainable transport: Lessons for change from Santiago and Temuco, Chile, Journal of Research in Transportation,Vol.69,402-410.
- Saidmamatov, O., Matyakubov, U., Rudenko, Inna, F., Viachaslau, Day, J.,Luthe,T. (2020) Employing Ecotourism Opportunities for Sustainability in the Aral Sea Region: Prospects and Challenges, Sustainability, 12, 9249;1-19.
- Sajjadi, Zh., Yarmaradi, K.,Kanuni, R.,Heidari, M. (2017) The Role of Good Governance in Improving the Quality of Urban Environment from the Perspective of Residents (Case Study: Bagh Ferdows Neighborhood of One City of Tehran), Urban Ecology Research, 8 (1),95-108.

- Sander, B. (2012) The importance of education in ecotourism ventures lessons from Rara Avis ecolodge, Costa Rica Int. J. Sustainable Society.
- Schorner, B. (2011) Sustainable Mountain Tourism Development Illustrated in the Case of Switzerland," *SPNHA Review*, 6 (1), 87-108.
- Shamaie, A., Adinehvand, A., Hajizadeh, M. (2012) Evaluation of Municipalities Performance Based on Good Urban Governance (Case Study: Yasuj City), *Journal of Urban Management Studies*, 4 (11), 1-20.
- Soleimani, A., Aftab, A., Sadegh Kar, Sh. (2015) Analysis and Evaluation of the Realization of Good Urban Governance in Urmia, *Journal of Urban Management Studies*, 7 (21), 65-80.
- Spaliviero, M., Boerboom, L., Gibert, M., Spaliviero, G., Bajaj, M. (2019) The Spatial Development Framework to facilitate urban management in countries with weak planning systems, *International Planning Studies*, 24 (3-4), 235-254.
- Stronza, A.L. (2010) Commons management and ecotourism: ethnographic evidence, from the Amazon, *International Journal of the Commons*, 4 (1), 56-77.
- Tavakoli, H. Momeni, M. (2016) Investigating the Achievement of Good Urban Governance Indicators with Emphasis on Urban Quality of Life, (Case Study: 1, 7 and 22 Tehran), *Journal of Urban Management Studies*, 8 (26), 1-18.
- Tavaklinia, J., Shampouya, M.K. (2017) Towards Local Community Governance - An Attempt to Introduce Key Issues and Areas (Case Study: Darakeh District), *Environmental Statistics Quarterly*, No. 37, 216-195.
- Upadhyaya, P K. (2015) Sustainability Threats to Mountain Tourism with Tourist Mechanized Mobility Induced Global Warming: A Case Study of Nepal Senior Research Associate. PhD graduate in the thematic areas of "Tourism Conflict and Peace" at the Department of Development Studies Kathmandu University, Nepal.
- Yaghfour, H., Eskandari Sani, M., Arshad, H. (2016) Analysis of the Position of Good Urban Governance, and its Strategic Planning (Case Study: Birjand City), *Urban Planning Geography Research*, Vol.4, No. 3, 411-429.